

סדק, מאיה כהן לוי.

בחינת פני השטח בציור נראית כנקודת מוצא בסיסית, חיונית ומשכנעת. זאת הגישה, בדרך כלל, בשעה שאנו מנסים לעקוב אחר המחשבה על אודות ציור ועל אפשרות נוכחותה של מחשבה זו בפעולת הציור עצמה. בתחושה המודעת ליחסים אלו - בין פני שטח, מראה הדברים, ומהותם - מטפלת באופן שיטתי מאיה כהן לוי, בעבודותיה לאורך השנים.

רעיון הסדק, פתח שנפער בין חלקים שנתפסו קודם לכן כ"שלם", נמצא במרכז העניין. בצילום הוא מגולם באמצעות גירוד ופציעת פני השטח. זוהי בחינת מקומם של פיגמנטים וגזירי נייר, כמרכיבים המתפקדים כ"רדיקלים חופשיים", חסרי נחת, ובו בזמן מפתים בהשתחררם ממצע כובל. כל אלו נוכחים בעבודותיה של כהן לוי. הם מתרכזים לכלל אמירה מורכבת על אודות כישוריו של הדימוי החזותי לערער את אותה שלמות מדומיננית, שמציע הציור, לכאורה. תחושת מועקה מהדהדת בעבודות הציור של מאיה כהן לוי. הן מרכיבות את החלל המרכזי בתערוכה מתוך התבססות על ערעור היסוד, הבסיס, הרצפה. תקדים ברור למגמה זו נמצא בעבודתו של האנס האקה (Haacke) "גרמניה", אשר ניתץ את רצפת הביתן הגרמני בביאנלה בוונציה ב-1993.

הכותרת לתערוכה מתייחסת לסדק כרעיון, ביחיד. בעבודות עצמן נוכח שבר עמוק יותר: שברו של הציור גופו. ערעור היסודות הרעיוניים והפיזיים, המתקיימים בו בזמן בעבודותיה של כהן לוי, מסגיר כוונה ליצור באופן מודע תחושות של אי נוחות. התחושה הפיזית היא המצע עליו יכולה להתממש, פשוטה כמשמעה במקרה זה, תפישה רעיונית החותרת תחת אמות הסיפים של יציבתנו כצופים.

ציורי המדרגות ודגמי הרצפה, המאפיינים תקופות קודמות בבנייה בישראל בכלל ובתל אביב בפרט, מציעים הקשר של זמן שחלף, הטומן בחובו מניה וביה מהלך של היסדקות, התפרקות ולבסוף - הרס.

מהלך העבודה עצמה שופך אור על נוכחות פיזית חיונית. אין מדובר בנגיעה מרומזת, בכתמיות מתפוגגת, אלא דווקא בעבודה רב שכבתית, מרובדת, טעונת זמן וחומריות. הציור העשיר בשכבות מטפל בנוכחותו ובהיעלמותו של משטח. הרצפה, המכסה בדרגם את כל פני השטח, מטעה ומציעה אשליה של תבליט. בעבודות מסוימות היא הופכת בעל כורחה למשטח מבוקע, שבור, שחלקים ממנו נדמים כבולטים ואחרים שקועים. בחלק מן העבודות נראים פני שטח מעוותים, כמו נפרמים בקצותיהם, נדמים כאריג. משחק כפול זה, בין מצע הקנווס של הציור ותיאור קיצוני של פרימה, מביא למעשה לשיא את מהלך ההרס העקרוני בעבודות אלו. בנקודה זו חשוב לציין, כי מהלך זה איננו בגדר היעלמות אל האין, אל החסר, אל הריק, אלא דווקא תנועה אל העשוי, העודף, היתר.

הצעתה של כהן לוי רוויה בעיקר בכנות, באשר ליחסים שבין עשייתה של אמנות על חומריה השונים, ומהלך הזמן, היכר לרוב בהצטברות. הסדק בו מדובר נושא עליו את עומס הזמן שחלף, על ההתרחשויות הכרוכות במעברו של אותו זמן. כאשר האקה ניסה למתוח קו שבר מלאכותי, המציין את העבר שאין לעמוד בו, תרתי משמע, האיצה נגיעתו הארצית, הגסה, את מהלך הזמן בהילוך מהיר, מלאכותי, אל הרס סמלי של שכבת ציפוי למסד המבנה, שנועד לעמוד אלף שנים, אם לא יותר. הרייך השלישי שאף להיות מעבר לזמן. הרצפות התל אביביות של כהן לוי נושאות סיפור אחר לחלוטין. החיקוי הצנוע של דגמי רצפה ממקום אחר, שנוצקו בבטון, מועדות לשחיקת פני השטח ולהיסדקות. בטון איננו שיש. הביטוי "חוקק באבן" מסתבר כשונה באופן שאיננו נטול אירוניה מן המושג "יצוק בבטון". חומר זה, שיוצר אשליה של חוזק, מוסגר כאן ברגעי חולשתו, שיברו, והוא קשור באופן מיידית גם בשברונו אנו.

לצד הציורים כוללת התערוכה גם שתי עבודות רצפה. האחת בפיגמנטים, המייצרים דגם רצפה שחור ולאורכו סדק אפור. שבריריותה של עבודת אבקה זו, שמשב רוח יכול להפר, בוחנת במקביל את אותם המרכיבים הקיימים בציור. העבודה, שנעשתה בגזירי מדבקות, בוחנת את הצטברות החלקיקים מתוך ערבוב, בו הופר הדגם לחלוטין. האפשרויות השונות בהן מתממש הפירוק, המגולמות בנושא התערוכה, מעידות על תהליך עבודה, המשלב את האינטואיטיבי עם המושכל. הקשרים המפתיעים בין דו ממד לתלת ממד מתקיימים לכל אורך הדרך. ציור, וידיאו ופיסול נמצאים במעמד החורג אל מעבר לביצוע כזה או אחר של רעיון תיאורטי. הם מציעים עושר של אפשרויות, הגלומות בחומרים ובאותה היכולת הייחודית להם להיסדק.

ורד זפרן גני

סדנאות האמנים בתל אביב
TEL AVIV ARTISTS' STUDIOS
מ'סודה של עיריית תל אביב-יפו, רח' אליפלט 18 ת"א 66080
Established by the Municipality of Tel Aviv-Yafo, 18 Elifelet St. Tel Aviv 66080
שעות גלריה: יום ב' - ה' 19:00-17:00 יום ו' - שבת 13:00 - 11:00 יום א', - סגור. טל/פקס: 03-6830505